

5. Стратегія національно-патріотичного виховання. Затверджено Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>. (дата звернення: 01.04.2023)

6. Сухомлинська О. В. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення. *Шлях освіти*, 2010. № 2. С. 10–14

7. Українські педагоги про національно-патріотичне виховання: зб. матеріалів Всеукр. наук. – практ. семінару / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [та ін.]; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Зозуля С. М., Філімонова Т. В. ; літ. ред. Редько-Шпак Л. В. ; рецензенти Сухомлинська О. В., Коляда Н. М.] Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. 60 с. URL: lib.iitta.gov.ua/704514/1/ЗБІРНИК-ОСТАТОЧНИЙ.pdf (дата звернення: 31.03.2023)

Хевук Тетяна Олегівна

*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник

Сойко Інна Миколаївна

*канд. пед. наук, доц. кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Одним із найважливіших завдань сучасної освіти є її гуманізація, яка передбачає особливу увагу до всебічного розвитку особистості кожної дитини. Реалізація цього принципу вимагає зміни характеру навчання на основі особистісно-орієнтованого підходу при активізації пізнавальної діяльності учнів.

Необхідною умовою для цього є створення нових педагогічних технологій і новаторських методів навчання. Вчені-методисти прийшли до висновку, що навчальна діяльність найбільш повноцінно здійснюється в розвиваючому навчанні при реалізації проблемного підходу до навчання [3, с.196] .

Актуальність проблемного навчання полягає в тому, що воно на відміну від традиційного доставляє учням радість самостійного пошуку і відкриття, забезпечує розвиток пізнавальної самостійності дітей, їх творчої активності. Саме проблемне навчання спрямоване на те, щоб сформувати в учнів необхідну систему знань, умінь і навичок, а також досягти високого рівня розвитку школярів, розвитку їх здатності до самонавчання, самоосвіти.

Проблемне навчання засноване на створенні особливого виду мотивації, тому вимагає адекватного конструювання дидактичного змісту матеріалу, який

повинен бути представлений як ланцюг проблемних завдань, що створюють проблемні ситуації. Створення проблемних ситуацій на уроці дає можливість активізувати розумову діяльність учнів, направити її на пошук нових знань і нових способів дії [6, с. 56] .

Однак проблемний метод представляє певні труднощі для вчителів початкових класів. Це пов'язано з тим, що до сих пір недостатньо вивчені деякі сторони проблемного навчання саме в початковій школі, не дозволені труднощі в підготовці і систематизації дидактичного матеріалу, що містить вправи і завдання проблемного характеру. Ймовірно, саме з цієї причини в освітньому процесі початкової школи проблемні завдання використовуються рідше, ніж би цього хотілося.

Тому особливо актуальним в сучасній шкільній практиці є пошук засобів успішної організації проблемного навчання на уроках української мови в початкових класах.

У даний час вчителям початкової школи надається широкий вибір варіативних програм початкової освіти, різних систем, навчально-методичних комплектів навчання. Однак шкільна практика показує, що зміна змісту без зміни технології навчання, без впровадження в практику інноваційних технологій, які сприяють формуванню у дітей молодшого шкільного віку головних компетенцій, що ведуть до успішності в сучасному суспільстві, не дає позитивних результатів навчання.

Одна з найважливіших проблем вивчення української мови в початковій школі – формування позитивної навчальної мотивації. Хоча сучасний процес вивчення мови складний, багатогранний, вимагає вдумливості і постійного розвитку, пояснювально-ілюстративний тип навчання не забезпечує формування пізнавальних мотивів, інтересу до мови, активного мислення [5, с. 313] .

В даному випадку процес навчання вимагає особливої форми організації навчальної діяльності, коли знання передаються учням не в готовому вигляді, а в процесі самостійної пізнавальної діяльності в умовах проблемної ситуації.

Саме такий тип навчання, як проблемний, може сприяти формуванню позитивної навчальної мотивації до вивчення української мови.

Перші кроки у вивченні мови успішні для більшості учнів, але для існуючого навчально-методичного комплексу характерне швидке наростання різного навчального матеріалу: граматичного, лексичного, фонетичного.

Основне завдання вчителя не допустити зниження інтересу, з яким прийшов учень на заняття. Він повинен побудувати навчальний процес таким чином, щоб школяр прагнув отримати знання, успішно освоював навчальний матеріал. Одним з таких способів успішного навчання може стати проблемне навчання [2, с. 14] .

Організація діяльності з вивчення української мови на початковому етапі передбачає не тільки активне засвоєння учнями знань шляхом постановки і вирішення проблемних ситуацій, а й оволодіння ними методами, способами отримання цих знань.

Реалізація проблемного навчання передбачає виконання наступних цілей:

- привернути увагу школярів до питання, завдання, навчального матеріалу;
- порушити у них пізнавальний інтерес та інші мотиви діяльності;
- поставити учнів перед посильним пізнавальним утрудненням, подолання якого активізувало б розумову діяльність;
- оголити перед школярами протиріччя між пізнавальною потребою і неможливістю її задоволення за допомогою готівкового запасу знань, умінь і навичок;
- допомогти учням визначити в пізнавальному питанні, завданні основну проблему і намітити план пошуку шляхів виходу з труднощів, спонукати студентів до активної пошукової діяльності;
- вчити шукати напрямок пошуку найбільш раціональних шляхів виходу з ситуації труднощі [1, с. 95] .

Оскільки мислення починається при зіткненні людини з проблемою, основу експериментальної діяльності становить кілька етапів:

- виникнення і створення проблемної ситуації;
- усвідомлення сутності труднощі – постановка проблеми;
- знаходження способу вирішення шляхом здогадки або висунення припущень і обґрунтування гіпотез;
- доказ гіпотези, перевірка правильності рішення [4, с.135] .

Пізнавальна діяльність учнів буде вважатися самостійною, якщо у ситуації, що виникає, вони самостійно проходять основні етапи розумового процесу. Вивчення мови необхідно будувати таким чином, щоб на кожному етапі переходили від низького рівня самостійності до вищого, відповідно до вікових особливостей і змістом матеріалу навчання передбачає такі рівні:

- Вчитель сам ставить проблему і вирішує її.
- Вчитель створює проблемну ситуацію, а учні включаються в її вирішення.
- Проблемна ситуація створюється вчителем, вирішення її відбувається в ході самостійної діяльності учнів.
- Розсуд проблеми самими учнями на основі представлених вчителем невпорядкованих знань [3] .

Особливість проблемного навчання в тому, що основним елементом стає проблемна ситуація – головний засіб активізації розумової діяльності.

Таким чином, проблемне навчання – це тип розвиваючого навчання, в якому на перший план виходить самостійна пошукова діяльність учнів, а система методів побудована з урахуванням цілепокладання і принципу проблемності. Реалізація цього принципу дозволяє модернізувати сучасний урок української мови в початковій школі. А це вимагає серйозної теоретичної та методичної підготовки вчителя початкових класів до здійснення своєї діяльності в умовах проблемного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грошовенко О.П., Казьмірчук Н.С., Вікарчук Н.Г. Формування природничих компетентностей молодших школярів засобами проєктної діяльності. Імідж сучасного педагога. 2021. №1 (196). С.95-101.

2. Кучеренко І. Технологія проблемного навчання української мови: сутність та лінгводидактичний потенціал. Українська мова і література в школі. 2018. № 3. С. 14-21

3. Павленко В.В. Проблемні ситуації: поняття і типи. Нові технології навчання: збірник наукових праць. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ, 2014. Вип. 83. 292 с. С. 196–202.

4. Сафонова Оксана. Використання проблемних ситуацій у початковій школі. Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. Житомир: ФО-П Левковець Н.М., 2020. 188 с. С. 135-140

5. Цуркан Т. Г. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54). С. 313-318.

6. Чепіль М.М. Педагогічні технології: [навч. посіб.]. К.: Академвидав, 2012. 224 с.

Чурилович Марія Анатоліївна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Науковий керівник:
Шкабаріна Маргарита Андріївна
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОГО ПОНЯТТЯ ПРО ЧАСТИНИ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Останнім часом українська система освіти розв'язує багато суспільних завдань, які зорієнтовані не на засвоєння здобувачами освіти суми знань, а на здобуття ключових компетентностей особистості, розвиток пізнавальних і творчих здібностей, що задекларовано у Державному стандарті початкової загальної освіти [3].

Реалізація цих завдань потребує нового підходу до навчання. У зв'язку з цим особливу увагу та інтерес набувають ігрові форми навчання. Однією з таких форм, на думку М. Вашуленка [1], М. Наумчук [5], О. Савченко [7] є дидактична гра.

О. Савченко стверджує, що дидактичні ігри дають безмежні можливості для індивідуалізації та диференціації освітнього процесу, виховують у здобувачів освіти доброзичливість, ініціативність, високу працездатність. Також завдяки таким іграм в учнів початкової школи зростає ефективність